

Enkel Besøksstrategi for Ytre Syltevika naturreservat

Bilde 1 Ytre Syltevika naturreservat. Fra Skjåvika mot Gamvikneset og Svartnes.

1.1 Innledning

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre forvalter Ytre Syltevik naturreservat, Varangerhalvøya nasjonalpark, Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde, Syltefjorddalen naturreservat og Sandfjordneset naturreservat.

Ytre syltevik naturreservat er blant de områdene som har mest besøk sommerstid i kombinasjon med at det er lite informasjon til besøkende. Her er det behov for en strategi for å styre besøket og en strategi for å etablere mer informasjon til besøkende om verneverdiene av høy kvalitet. Bedre informasjon om områdets verdier og bestemmelser ved vernet vil forhindre at verneområdet påvirkes negativt av de besøkende og øke de besøkendes opplevelse og kunnskap om området. Brenning av drivtømmer ved bålbrekking, vardebygging og tråkk er trusler for verneverdiene og landskapet med aktuelt informasjonsbehov.

Fig1: Kart over Ytre Syltevik naturreservat

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021

1.2 Rammeverk

Området forvaltes av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre med egne vedtekter og verneforskrift, som rammeverk som tilsier at forvaltningen skal være kunnskapsbasert og jamfør Naturmangfoldloven og føringene til verneforvaltningen. Styrets nasjonalparkforvalter er sekretær for styret, og saksforbereder saker jamfør egen instruks, og ser til at skjøtselstiltak og informasjonstiltak som styret bestemmer gjennomføres, enten av Statens naturoppsyn, med lokale samarbeidspartere eller ved innkjøpte tjenester.

Tiltakene styret planlegger gjennomført innarbeides årlig i en tiltaksplan med trårig perspektiv for samtlige verneområder samlet. Området har ikke egen tiltaksplan eller forvaltningsplan fra før.

Årets tiltaksplan for verneområdene finner du på styrets sider;

<https://www.nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya/publikasjoner/skjotselsplaner>

2. Kunnskapsgrunnlaget

2.1 Sårbare naturverdier

Noen ansvarsarter, rødlistede arter og arter av særlig stor forvaltningsinteresse registrert vest i området er snauarve (*Cerastium alpinum glabratum*), tuesildre (*Saxifraga cespitosa*), bleiksøte (*Gentianella aurea*), Østersurt (*Mertensia maritima*), Snømyrull (*Eriophorum scheuchzeri*), slirestarr (*Carex vaginata*), blankstarr (*Carex saxatilis*), snipestarr (*Carex rariflora*), rypestarr (*Carex lachenalii*). Vest i området er fjæresøte (*Gentianopsis detonsa*), samt en rekke mosearter nord for Ovnene som mørkskjellet vokssopp (*Hygrocybe turunda*), hjelmose (*Conostomum tetragonum*), jøkelfrostmose (*Kiaeria glacialis*), aurbjørnemose (*Polytrichum hyperboreum*), fagertorvmose (*Sphagnum pulchrum*) og gull-lemenmose (*Tetraplodon pallidus*).

Mosene i østlig del av reservatet kan vær truet av tråkk og eventuell bålbrenning. Fyring av bål nær drivtømmeret kan medføre større branner som kan gi sprekk i fjell og steinformasjoner. Vardebygging kan bidra til at stein flyttes på og sparsom vegetasjon skades. Vardebygging er også en trussel for kulturminnene i området.

Tilførsel av store mengder søppel fra havet av fiskeindustri etc. kan medføre at vegetasjon påvirkes unødige/ tildekkes av søppel og skygges ut. Oljekanner med spillolje og annen forurensning rom reker i land kan bidra til forurensning. Landskapets påvirkes noe av at strandområdene stedvis preges av større fremmedelementer fra fiskeri samt søppel som er rekt i land fra havet.

Kunnskapen er fra opprettelsen av verneområdet, med noen supplerende kartlegginger i etterkant. <https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00000046>

Tromsø museum ved universitetsmuseet (Gamst og Bjerke Alm) har kartlagt karplanter i 2002, og Biofokus har kartlagt lav i 2016.

Formål for vernet

Ytre Syltevik naturreservat ble opprettet 4. november 1988, og ligger i Båtsfjord kommune. Verneområdet strekker seg fra Munken i vest til Skjåvika i vest.

Naturreservatet grenser til Austhavet i nord og Syltevikvatnet og Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde i syd.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021

Formålet med fredningen er å bevare :

- et strandvolls-system som viser landhevingen etter siste istid
- en kyststripe med former som viser havets erosjon i lagdelte bergarter
- et område med arktisk preget kystnatur med uhyre sparsom vegetasjon.

Havørn og flere rovfuglarter forekommer i området. Sjøfugl som ærfugl er vanlig helt inn til kystlinja.

Vår, sommer og høst er det tamrein på beite i området med tilhørighet til Reinbeitedistrikt 6. Områdene som har beite tilgjengelig benyttes av reindriften.

Landskapet

Landskapet består av platåfjell som blir brutt av bratte fjellsider ned mot strandflaten. Her er det klare hevede strandvoller i alle nivåer mellom den øvre marine grense og nåværende havnivå. Bergartene i området er tydelig lagdelte, og forskjellene i bergartlagenes motstandsevne mot havets erosjon har gitt fine formvariasjoner. Strandlinjen har store mengder drivtømmer.

Kulturminner

I Ytre Syltevik er det to kirketufter, spor av teltringer og tuftegrupper fra middelalderen og nyere tid. Reservatet har flere kulturminner som skyteskjul oppbygd av stein og spor av fangstgraver for villrein. Lengst vest i naturreservatet er det et gammelt hus som nå er åpen hytte som forpakes av Varangerfjæras venner. Nede ved sjøen ligger et forfallent – antatt ishuse (til oppbevaring av is sommerstid). I fjellet Ovn finnes ei hule med spor etter steinalderbosetting. Kulturminnene er kun vernet etter kulturminneloven da verneforskriften ikke sier noe om kulturminner.

2.2 Den besøkende

- Kystlinja vest for Hamningberg er turområde for de som har fritidshus i Hamningberg og ikke minst av sommerturister som gjerne har Hamningberg som endepunkt og rastepunkt for overnatting ved enden av Nasjonal turistvei Varanger. Reservatet ligger lett tilgjengelig ved enden av Nasjonal turistvei, som går til Hamningberg. Herfra er det en populær sti inn i naturreservatet. Stien som går blant stein, berg og rullesteinsstrand og drivtømmer i strandsonen har før vært merket som rute for «Fotefar mot nord», men merkingen er nå borte, og infotavler er forfalt. Ved grensen til naturreservatet er det store gressletter hvor turister sommerstid slår opp telt og parkerer campingbiler og campingvogner (villkamper) i relativt stort omfang, med opptil 50-70 campingbiler per dag i området de mest besøkte dagene i juli. Nasjonal turistvei har etablert parkerings plass nærmere Hamningberg, men parkering på gressarealene ved vernegrensen i øst er mer attraktivt og ikke regulert fra kommunen sin side. Turistveien skal etablere med infrastruktur ved parkeringen innen 2022.
- En annen innfallsport til området er ved grusvei inn til Sandfjorddalen, via sti nord for Syltevikvatnet. Ved veis ende er det satt opp en karttavle om Nasjonalparken med tilgrensende verneområde samt tematavle om reindrift og kulturminner relatert til Nasjonalparken. Disse er også relevante for naturreservatet og landskapsvernområdet like ved. Innfallsporten er ikke skiltet da grusveien inn til området er i relativt dårlig stand og årlig påvirkes av snøsmelting, som gir større hull i veien, så her trengs høy bil. Den er synliggjort som infopunkt i brosjyre om Varangerhalvøya nasjonalpark. Stedet er også et enkelt informasjonspunkt til nasjonalparken samt Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021

2.3 Reiselivet

Det er RIB - turisme fra Innerst i Syltefjorden ut til Makkaur fuglefjell og det kan bestilles safari til og fra Hamningberg for grupper sommerstid. Ellers er Varangerhalvøya populær destinasjon for fuglekikkere, og mange kjører til veis ende i Hamningberg. Riisebruket leier ut lokaler til turistgrupper og har de siste årene hatt åpen sommercafe. En del hus i Hamningberg leies ut via Airbnb. Det er nok potensiale for guidede turer i naturreservatet relatert til kulturminner, fugl og landskap.

Annen relevant kunnskap

Verneområdet er vanskelig tilgjengelig vinterstid pga. vær og snøforhold med vinterstengt vei, og det går en snøskuterløype fra Svartnes i Vardø til Hamningberg.

Det har vært vanlig å hente drivtømmer til ved vinterstid med hjelp av snøskuter/ båt i området, men denne tradisjonen er på vei ut. Drivtømmeret preger til dels landskapet og naturreservatet, men er ikke nevnt i verneforskriften utover *arktisk preget kystnatur*.

Opplevelse i området

Her kan man se spor av landhevingen i strandsonen og erosjonen som pågår i de lagdelte bergartene. Med utsikt til Austhavet og Barentshavet ytterst på Varangerhalvøya er det et spektakulært landskap å vandre i med lavarktisk kystklima ytterst i øst på Varangerhalvøya. Området ivaretar arktisk preget kystnatur. Fra kyststripa i reservatet ser man utover Austhavet og i vest til Makkaurhalvøya naturreservat med sitt yrende fugleliv. Mengdene av drivtømmer gir området en karakter som kan sammenliknes med kyststripa på Svalbard. I området er marint avfall som reker i land et problem, hvor dette kommer i hovedsak fra fiskerivirksomhet. Det legges til rette for at turistene kan plukke søppel langs stranda og legge i storsekker.

Bilde 1 Ytre Syltevikka naturreservat

Bilde 3. Startpunkt i Sandfjorddalen. Her er parkering, tre informasjonstavler, bord og bål plass med ved. Punktet er også startpunkt for turer i Varangerhalvøya nasjonalpark og Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde, og er mest i bruk blant lokale og finske turister.

3.1. Mål med besøksforvaltningen

Det overordna målet med besøksforvaltningen er å legge til rette for, og styre bruken av verneområdene slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig. Samtidig skal forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Mål for verneverdiene	Bruk av stien fra Skjåvika og vestover i fjæra skal ikke redusere verneverdiene eller kulturminner i området.
	Risiko for at bålpyring i fjæra eller at vardebygging skader landskapsformasjoner eller vegetasjon skal reduseres.
	Bruk av stien fra Syltevikmoan i Sandfjorddalen til vestre del av naturreservatet skal ikke redusere verneverdiene eller forringe kulturminnene i dette området.
	Øke kunnskapen om verneverdiene. Økt kunnskap gir økt bevissthet og ønske om å ta vare på verdiene.
Mål for reiselivet	Informasjonstiltak i utkant av verneområdet skal øke kunnskapen om området og dets særpreg, som et bedre utgangspunkt for å kunne guide i området.
Mål for besøkende	De som besøker nærområdet til naturreservatene skal få økt kunnskap om naturverdiene i verneområdene, og bli tryggere på hva de kan gjøre og ikke.
	Synliggjøring for de besøkendes muligheter for fottur ved inntegnet sti i kart på infotavle.

3.2 Strategiske grep

Samarbeide med nasjonal turistvei om informasjonstavler om verneområdene i området, ved deres tilrettelagte parkeringsplass ved Hamningberg.

Kanaliserer ferdsel utenom sårbare arter langs eksisterende stier fra Skjåvika i fjærasonen ved enkel merking.

Økt informasjon til besøkende ved å etablere verneskilt med kart om naturreservatet og sårbare verneverdier ved innfallsporene til verneområdet (Skjåvika og Sandfjorddalen).

Tilrettelagt bålplass ved innfallspore til verneområdet vil redusere behovet for å fyre bål inni naturreservatet og slik unngå at evt. drivtømmerstokker antennes.

- Faste bålplasser tydeliggjøres langs etablert sti.

Videreføre tilrettelegging for å kunne plukke søppel når man går tur i naturreservatet.

I besøksforvaltningen legges det vekt på samarbeid med andre myndigheter, lokale lag og foreninger når det er naturlig.

Tiltaksplan 2020 - 2030

Verneverdier	Tiltak	Ansvarlig
Sikre ren strandsone i området	Årlig strandryddeaksjon i deler av naturreservatet	Nasjonalparkstyret melder inn årlige behov, gjennomføring sammen med lokal organisasjon, samarbeid med SNO, Kystvakt etter behov etc.
Styre bålfyring til utvalgte steder for å unngå at drivtømmer påtennes	Bålplass etableres ved startpunkt for sti inn i Sandfjorddalen og eventuelt Skjåvika som vil minske behovet for å fyre bål utenom eksisterende bålplasser inn i naturreservatet. Tilrettelegge de mest etablerte bålplasser i naturreservatet for å styre bålbrenning.	Nasjonalparkstyret – bestilling til SNO, evt. egen gjennomføring.
Kanaliserer ferdsel på sti utenom sårbare moser og plantearter	Bedre merking av sti fra Skjåvika vil sikre kanalisering utenom områder med spesielle karplanter og moser.	Nasjonalparkstyret
	Skilt om vardebygging ved stier inn i naturreservatet	Nasjonalparkstyret
Besøkende		
	Tilrettelegging for at turister kan plukke søppel når de	Nasjonalparkstyret – bestilling til SNO - lokalt

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021

	går tur i området med utgangspunkt fra Skjåvika. Informasjon om tiltaket jamfør merkevaren.	
	Samarbeid med forpaktende forening - om frakt av utstyr og bortfrakt av søppel relatert til vedlikehold av åpen hytte og bygging av toalett i Ytre Syltevikka for å unngå forsøpling i reservatets vestre deler.	Nasjonalparkstyre og forpakter av åpen hytte
	<ul style="list-style-type: none"> • Infotavler om naturreservatet. ved infopunkt Sandfjorddalen, samt i Skjåvika, og ved åpen hytte i Ytre Syltevikka. • Infotavlestativ i drivtømmer i Skjåvika. • Portal i drivtømmer som man går gjennom inn til naturreservatet etableres i Skjåvika. • Infotavle ved Nasjonal turistveis planlagte anlegg og parkering ved Hamningberg. Infotavle om verneområdene tilbys på yttervegg ved åpne sommercafeer. • Infotavle på innside og utside av åpen hytte • Utarbeide brosjyre om lokale kulturminner til hytta • Restaurere brønn ved hytta • Skilt settes opp ved turmålet/ hula kalt «Ovnen» - folk henstilles til å ikke male på berget, men heller skrive i turboka 	Nasjonalparkstyre i samarbeide med Nasjonal turistvei, og lokal byggeier.

	<p>Samarbeide med Båtsfjord kommune og Hamningberg bygdelag angående tiltak for å unngå at gresslettene inntil buffersonen av naturreservatet ødelegges av villcamping.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det etableres toalett ved parkering i Sandfjorddalen og toalett ved åpen hytte i Syltevika for å unngå forsøpling av økt besøk	<p>Kommune, lokale foreninger og nasjonalparkstyret</p>
--	--	---

Bilde 4. Ved inngangen til naturreservatet fra øst i Skjåvika

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021

Rydding av strandlinjen i regi av turgåere er en av de årlige tiltakene som gjøres og planlegges videre i naturreservatet. Turgåerne tar med seg søpla ut av naturreservatet og legger i storekk som er plassert ved vernegrensen.

Bilde 5. Ved kystlinja i midten av reservatet er helikopter nødvendig for utflyging av storekker med strandsøppel. Ellers samarbeide med Kystvakten.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2021

Bilde 6. Naturreservatet har store mengder drivplank og drivtømmer, tilsvarende som man finner andre steder ytterst på Finnmarkskysten og Svalbard.

Bilde 7. Hytte i Ytre Syltevika i naturreservat. Åpen hytte forpaktet av Varangerfjæras venneforening, hvor bruksregler for hytta er avklart i samråd med vernemyndigheten.

Bilde 8. Is-kjeller fra strandlinjen nedenfor hytta i Ytre Syltevika lengst vest i reservatet. Sannsynligvis brukt i forbindelse med lagring av fisk.

Figur 2. Naturreservatet lengst nord avgrenset i syd og vest av lilla linje, og i nord av rød linje. I = eksisterende eller planlagt infotavle. P = etablert parkering. B = planlegger tilrettelagt bål plass. Grønn strek er eksisterende sti.

Kilder:

Fylkesmannen i Finnmark 1981. Utkast til verneplan for kvartærgeologiske forekomster i Finnmark fylke. Rapport. Sollid, J. L. 1975. Forslag til verneverdige naturområder i Finnmark. Geografisk Inst, UiO, 21 s. + kart. Rapport til Miljøverndepartementet. Naturbase mai 2020. Askeladden juni 2021.

Godkjent av miljødirektoratet 6.12.2021